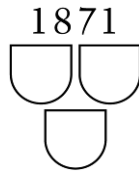

Magyar Képzőművészeti Egyetem
Doktori Iskola

A 19. ÉS A 20. SZÁZADI FESTMÉNYEKRŐL KÉSZÜLT HAMISÍTVÁNYOK
KISZŰRÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI A RESTAURÁTORI GYAKORLATBAN
Aba-Novák Vilmos (1894-1941) festéstechnikájának vizsgálata

DLA értekezés tézisei

Készítette:
Kovácsné Gögös Ágota

2020

Témavezető:
Dr. Galambos Éva
egyetemi adjunktus, MKE

A kutatás célja

A híres művészek munkáinak hamisítása már régóta sok fejtörést okoz a műgyűjtők, a művészettörténészek, illetve a restaurátorok számára egyaránt. A műtárgyak eredetiségének megállapításánál nélkülözhetetlen az interdiszciplináris gondolkodás, valamint az objektív festményvizsgálati módszerek alkalmazása. Az eredeti alkotások jellemzőinek megismerése, majd a kapott információk rendszerezése olyan viszonyítási pontokat eredményezhet, amelyek a hamisítványok kiszűrésénél is hasznosíthatóak.

A restaurátor szakembert a tanulmányai során megszerzett tudása képessé teszi arra, hogy a felszín mögé láthasson, olyan helyekről is információt gyűjthessen, amelyekhez más szakterület kutatói nem férhetnek hozzá, így a doktori kutatás annak a lehetőségeit vizsgálja, melyek azok az eszközök, kutatási módszerek, amelyek a restaurátori képzésben, illetve később, már a gyakorlatban hozzáférhetőek, és eredményesen alkalmazhatóak a műtárgy eredetiségének bizonyítására, vagy éppen megkérdőjelezésére. A dolgozat megírásának elsődleges célja, hogy új irányba terelje az eredetiségről kiállított szakvélemények szempontrendszerét. A vizsgálati módszerek kibővítése, egy festmény létrehozási folyamatának ismerete, valamint az alkotó által felhasznált anyagok vizsgálata kiegészíthetik, objektívebbé tehetik az eredetiség megállapításának folyamatát.

Annak érdekében, hogy a vizsgálati szempontok kidolgozása átlátható és könnyen értelmezhető legyen, a kutatás gyakorlati részeként, az értekezés célja egy – a hamisítás szempontjából jelentősen érintett – magyar festő, Aba-Novák Vilmos festéstechnikájának elemzése.

Az értekezés felépítése

A dolgozat, az elsőtől a negyedik fejezetig bezárólag általánosságban ejt szót a hamisításról, továbbá – a teljesség igénye nélkül – kísérletet tesz a hamisítással kapcsolatos, fontosabb terminológia és a hamisítási típusok bemutatására.

Az értekezés további része már szorosan Aba-Novák Vilmos festészetéhez, valamint a művész olaj- és temperafestési technikájának kutatásához kapcsolódik. A festő életrajzának rövid ismertetését követően, a doktori kutatás gerincét képező festményvizsgálatok bemutatása, majd a kutatás legfontosabb eredményeinek ismertetése következik. A hatodik fejezetben külön kerülnek tárgyalásra a festő két jelentősen elkülönülő alkotói korszakának jellegzetességei. Az értekezés záró részében az öt évet felölelő restaurátori vizsgálatok

dokumentálásának, valamint a kétes eredetű és az eredeti művek összehasonlító elemzése során szerzett tapasztalatoknak a bemutatása kapott helyet. Végül a dolgozatot a kutatás további irányainak kijelölése zárja.

A disszertáció főbb megállapításai, eredményei

A doktori kutatás részeként összesen 27 eredeti Aba-Novák Vilmos festmény festéstechnikai vizsgálatát sikerült részben vagy teljes egészében megvalósítani, az általános restaurátor vizsgálati protokoll alapján. A főként fototechnikai és mikroszkópos elemzésekből álló vizsgálat-sorozat összes elemét – a műtárgyak állapota vagy egyéb befolyásoló körülmények miatt – nem minden festmény esetében lehetett alkalmazni. Az értekezésben éppen ezért olyan összefoglaló táblázatok is helyet kaptak, melyek szemléltetik az egyes vizsgálat típusok eredményeit, valamint azt, hogy a vizsgálatba vont alkotások közül mely konkrét esetekben valósulhatott meg az adott vizsgálat. Az eredeti festmények elemzésén alapuló kutatás arra is lehetőséget teremtett, hogy a restaurátori protokoll elemeit annak alapján lehessen rangsorolni, melyek használhatóak eredményesen az eredeti és a kétes eredetű festmények összehasonlító analízise során.

A kiválasztott festőművész két elkülönülő festői korszakához két teljesen különböző festéstechnika kapcsolódott, amelyeknek jellemzőivel az értekezés két külön alfejezete foglalkozik. A dolgozatban szereplő – a fototechnikai és a mintavétellel járó felmérés során kapott – számos adat birtokában az eredeti festmények alaposabb ismeretéhez, ezáltal az eredetiség bizonyításának újabb szempontjaihoz jutott a szerző. Az értekezés központi részét képezi a restaurátori vizsgálatok legfontosabb eredményeinek közzlése, a szabad szemmel látható jellegzetességektől elindulva a mélyebb rétegek megismerése felé.

A dolgozat legfontosabb megállapítása, hogy az eredeti művek felületi jellegzetességeinek pontos dokumentálása és a speciális fototechnikai vizsgálata, valamint a festmény rétegszerkezetének feltérképezése hatékony eszköz a 19. és 20. századi hamisítványok kiszűrésénél. A festményeket felépítő anyagok ismerete ebből a szempontból ebben a kutatásban háttérbe szorult, sokkal eredményesebb volt annak vizsgálata, hogyan jöttek létre az eredeti művek. Az alkotóhoz köthető egyedi megoldások ismerete és pontos dokumentálása már jelenthetnek eredményesen használható viszonyítási pontokat az eredetiség kérdésének eldöntésekor. Az eredeti és a kétes eredetű művek összehasonlító vizsgálatát a doktori dolgozat konkrét példákon keresztül mutatja be. Az értekezés részeként

elkészült dokumentálási rendszer célja, hogy átlátható, könnyen értelmezhető formába rendezze a kutatás során összegyűlt hatalmas adatmennyiséget. A vizsgálati dokumentációk tartalma képezné az alapját, annak az adatbázisnak, melybe elsősorban a gyakran hamisított magyar festők eredeti alkotásaiból nyert információk kerülnek majd.

A szerzőnek a témában megjelent publikációja és előadása

2019 – A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala (SZTNH) az Országos Kriminológiai Intézet (ORKI) és a Kieselbach Galéria gondozásában, Műtárgyhamisítás magyar szemmel – Ocsút a búzától című tanulmánykötet egy tanulmánya

Szerkesztők: Dr. Bendzsel Miklós, Dr. Emőd Péter, Dr. Kármán Gabriella

A tanulmány címe:

Aba-Novák Vilmos festményeinek restaurátori vizsgálata és ennek szerepe a hamisítványok felismerésében

2016. november 23. – Hamisítás Elleni Nemzeti Testület – Magyar Képzőművészeti Egyetem

VIII. Műtárgyvizsgálat természettudományos módszerekkel II.

Az előadás témája:

Eredeti vagy hamis? Hamisítványok kiszűrésének lehetőségei a restaurátori gyakorlatban